

تجربه یک جنگ

هزینه در گذشته، سرمایه برای آینده

محمد درودیان

بر خورداری از تجربه جنگ برای یک جامعه و مسئولان آن از چه منظری اهمیت دارد؟ به عبارت دیگر چه ملاحظات راهنمای مواجهه با تجربه جنگ، پس از اتمام جنگ است؟

الف) به نظر می رسد جامعه و کشوری که از تجربه یک جنگ برخوردار است به دلیل پرداخت هزینه جنگ همواره به دو موضوع و یا هدف اساسی توجه خواهد کرد:

۱- امتناع از جنگ به شکل عزتمندانه از طریق بازدارندگی با روش و ابزارهای سیاسی و نظامی.

۲- کسب پیروزی در صورت تکرار جنگ بر پایه قدرت نظامی و اعتقادی.

نظر به اینکه جنگ ماهیتاً به درگیری سازمان یافته با استفاده از ابزار نظامی اطلاق می شود که معطوف به تأمین اهداف سیاسی است، در نتیجه آنچه در دو سطح باید مورد اهتمام باشد به شرح زیر است:

در سطح تاکتیک و عملیات: پیروزی نظامی برای تأمین اهداف سیاسی.

در سطح استراتژیک: تصمیم گیری و پشتیبانی با استراتژی مناسب.

چنانکه روشن است پیروزی و شکست در جنگ تابع استراتژی و تصمیم های استراتژیک است و بسیج و تخصیص منابع ملی بدون استراتژی مناسب امکان پذیر نخواهد بود. طراحی استراتژی یا بر اساس اهداف و بسیج منابع برای تأمین آن می باشد و یا بر اساس توان و مقدرات صورت خواهد گرفت. اگر این ملاحظات وجود نداشت تصمیم گیری و طراحی استراتژی به سهولت

- انجام می‌گرفت و پیروزی نیز به آسانی حاصل می‌شد. حال آنکه دشواری‌های موجود در این مسیر حاصل پیچیدگی دستیابی به استراتژی مناسب و تصمیم‌گیری صحیح در زمان لازم می‌باشد.
- ب) در جنگ، روحیه، ابزار و توان سه ضلع مثلث قدرت برای کسب پیروزی و تأمین اهداف مورد نظر می‌باشد.
- ۱- روحیه و اراده متأثر از ادراک و شناخت ماهیت تهدیدات دشمن و اهداف و آرمان‌ها است. بدون این مهم، اراده‌های بزرگ در انسان‌های مؤمن و معتقد برای جانفشانی در راه اهداف و آرمان ظهور نخواهد کرد.
 - ۲- ابزار برگزیده‌های تصمیم‌گیری و برانتخاب تاکتیک و استراتژی اثر می‌گذارد. بدون ابزار و تجهیزات، اراده و روحیه به نتیجه نخواهد رسید.
 - ۳- توان شامل سازماندهی و بکارگیری و مدیریت سرمایه‌های عظیم مادی و معنوی جامعه و کشور است که برای دستیابی به اهداف و آرمان‌ها مورد بهره‌برداری بهینه قرار می‌گیرد. زیرا اهداف بزرگ به هزینه و سرمایه‌های بزرگ نیاز دارد.
- ج) جوامعی که دارای تجربه حوادث بزرگ همانند انقلاب یا جنگ هستند در واقع از سرمایه‌ها و اندوخته‌های بزرگ برای تصمیم‌گیری کلان و راهبردی برخوردار می‌باشند. برخی از مشخصات جوامع برخوردار از تجربه جنگ به شرح زیر می‌باشد:
- ۱- جنگ یک حادثه تلخ و دشوار با هزینه سنگین است و تنها اهداف و آرمان‌های بزرگ، آن را قابل تحمل خواهد کرد.
 - ۲- دوران صلح، دوران غفلت نیست بلکه دوران آمادگی و افزایش قدرت دفاعی است. زیرا هر ملتی در دوران صلح باید برای جنگ آماده باشد در غیر این صورت هم صلح و هم جنگ را از دست خواهد داد. در صورتی که آمادگی در زمان صلح موجب حفظ صلح و پیروزی در زمان جنگ خواهد شد.
 - ۳- جنگ موجب شکل‌گیری سرمایه اجتماعی می‌شود. حاصل این امر اعتمادزایی و برانگیزاننده قدرت روحی برای مواجهه با دشواری‌های بحران و جنگ است.
 - ۴- برخوردار از فرماندهان بزرگ با تجربه و شجاع، همراه با اعتماد به نفس لازم و قدرت تعقل و مدیریت، یکی از سرمایه‌های بزرگ جنگ و بحران است. فرماندهان و مسئولان چنین جوامعی دارای «شجاعت همراه با درایت» و «جسارت همراه با تعقل» هستند و به همین دلیل قادر به حفظ و تأمین منافع کشور خواهند بود.

- ۵- ساز و کارها و قدرت بسیج کنندگی جامعه و سازماندهی قدرت و توان ملی به صورت الگوهای نهادینه شده وجود دارد و لذا با مشاهده تهدید و بحران تدریجاً آمادگی ذهنی و عملی در جامعه ایجاد می شود.
- ۶- برخورداری از الگوهای ذهنی و عملی برای مواجهه با بحران و جنگ سبب می شود جامعه به سرعت از وضعیت عادی در شرایط صلح به سرعت به وضعیت مناسب با بحران در شرایط جنگ منتقل شود. زمان برای انطباق با شرایط جدید بسیار کوتاه خواهد بود زیرا جامعه از ذهنیت و شرایط روحی لازم برخوردار است.
- ۷- برخورداری از قدرت خلاقیت و انعطاف لازم برای دفاع به تناسب ماهیت تهدید و جنگ وجود دارد. در واقع تجربه جنگ موجب تصلب فکری و عملی نخواهد شد بلکه موجب افزایش قدرت انطباق و در نتیجه انعطاف در برابر وضعیت جدید و مواجهه مناسب خواهد شد.
- د) مواجهه با تهدیدات امریکا و اسرائیل در آزمون بزرگ هسته ای، نیازمند بازنگری تجربیات جنگ در سطح نظامی - استراتژیک می باشد. کشور و جامعه ای که از تجربه یک جنگ طولانی برخوردار است یعنی با پرداخت هزینه، از سرمایه بزرگ برای مدیریت بحران و کسب پیروزی در عرصه سیاسی - نظامی برخوردار است، مشروط بر آنکه نقطه عزیمت را بر پایه تجربه جنگ قرار دهد و در امتداد آن پاسخ گوی شرایط و نیازمندی های جدید باشد.

والسلام